

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 91. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm2843.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Med disse navnkundige Tog var Sammenhængen denne: Ærbødigheden for de hellige Steder, hvor Gud havde vandret legemlig, og hvorfra det glade Budskab om Jordens Forsoning med Himlen udgik, var, som den maatte, gaaet i Arv hos de Christne, og stedse fandtes der Mange, som higede efter at besøge det Land, der i sin hele Udstrækning var at agte som et Gudstempel. Da Palæstina kom i Arabernes Vold, bleve Besøgene vel en Tidlang sjældnere; men da Kalifen Al Raschid sendte Karl den Store den hellige Gravs Nøgler, var Døren igjen opladt og Trangen til at gange derind voxte, alt som Tiderne leed. I det tiende og den største Deel af det ellefte Aarhundrede var det, som om Christus havde forladt sin Menighed; thi hans Ords Røst overdøvedes af det vilde Vaabengny og hans fleste Tjenere vare blevne stumme Hunde, der selv sønderreve Hjorden, istedenfor at vogte den. Medens Mængden af de saakaldte Geistlige sølede sig i Uteerlighed, henfaldt de vaagnere Sjæle til spidsfindig Grublen, og de fromme Følelser vare saa huusvilde i Tiden, at de vel hos en Slægt med saamegen legemlig Styrke 92maatte yttre sig paa eventyrlige Maader. Man kan og sige at Hjertet der forbausedes over sin Kulde stundede mod Østen for at opvarmes ved Nærværelsen af de hellige Minder om Frelserens Levnet paa Jorden og den gamle Kirkes blussende Andagt, men dog fattes der end meget i at vi klart kan fremstille, hvi Pillegrimenes Tal just i det ellefte Aarhundrede voxde saa saare, og udvikle Korstogene af Slægtens aandelige Vilkaar. Saameget kan vi imidlertid forstaae, at naar Folkene begyndte at betragte Christi Kirke som et jordisk Rige og sig som hinandens Medborgere deri, da maatte de føle Drift til at bekjæmpe de Vantro der nedtraadte Rigets Hovedstad og Kongens Grav, og ligesom det var hiin Beskuelse der gav Paven sin Myndighed, saaledes gjorde igjen denne først Korstogene muelige, i det Kirkens synlige Overhoved, som Christi Statholder, kunde række Kjæmperne det fælleds Banner og fredlyse deres Odel. Saare meget forenede sig og nu i den udvortes Verden for at befordre det store Foretagende. Araberne der i de sidstforløbne Aarhundreder vare blevne temmelig ligegyldige for Troe og Tænkemaade, havde mistet Palæstina, og Landets nye Herrer, de muhamedanske Tyrker, undertrykkede haardelig de Christne og gjorde det næsten umueligt for Pilegrimene at tilbede paa de hellige Steder. De truede Constantinopel og vel maatte man frygte for at de vilde følge Arabernes Fodspor, hvis 93Herredømme paa Sicilien først nu tilintetgjordes ved normannisk Tapperhed, og Normannernes Seier maatte oplive Haabet om Held mod de Vantro. Allerede Gregor, Ridderaandens Kjæmpehoved udskrev et Korstog, hvis Høvding han selv vilde været, men om end Striden med Henrich ei havde givet ham Andet at gjøre, var det dog neppe kommet i Stand, thi Saadant pleier kun at udføres ved en Slægt, der fra Barnsbeen er blevet fortroelig med Tanken. Da derimod en saadan Slægt var opvoxet, skedte det at Franskmanden Peter Eremit, blev i Palæstina indtaget af den Forestilling at han var beskikket til en Korstogs Prædikant, og paa en eventyrlig Vandring gennem Italien, Frankerig og Tydskland kaldte han med høi Røst Folkene til Vaaben og til Kamp for de hellige Steder. Hvad hans begeistrede Tale havde virket, lod sig tilsyne paa Mødet i Klermont, hvor Folkene sankedes i hundredetusindtal, og lode Skulderen smykke med Korsets Mærke til et Tegn, at det var for den Korsfæstedes Ære og Rige de vilde vove Liv og Blod. Toget begyndtes af Peter Eremit, men den talrige Skare, som fulgte ham hørte meest til Folkenes Udskud: den foer frem, selv i christne Lande, med Rov, Mord og Brand; men fandt og, som rimeligt var, sin Undergang langt fra de hellige Steder. Anderledes baade rustet og sindet, dog ingenlunde fri for verdslige Attraer, uddrog en ordenlig Hær, ført og fulgt 94af Frankrigs og Italiens velbyrdigste Mænd. Fremmerst gik Gotfred, Lothringens Hertug, som med Kæmpestørke og Kæmpemod forenede Gudsfrygt og Ydmyghed; næst ham ginge hans Broder Balduin og den franske Prinds Hugo, den djærve Tankred og den snilde Boemund: normanniske Prindsen fra Italien, Normandiets Hertug, den engelske Kongesøn Robert og endelig den gamle, krigserfarne Raimund af Toulouse. Mange vare de Hindringer, som mødte den korsede Skare: Hunger og Sygdom, Grækernes Troløshed og List, Tyrkernes Mængde og Anførernes Tvedragt; paa Dyrger af Liig maatte Nicæas Mure bestiges, og det ved List vundne Antiochia forvandlede sig flux til et Fængsel, der syndes at skulle vorde Korshærens Grav; men Alt tjente kun til at straffe det kjødelige Sind der vilde skiule sig med Troens Farve, og til at aabenbare for de Vantro den Korsfæstedes Magt og Herlighed. Jerusalem indtoges, vel ei af de talrige Skarer, som stævnede over Havet, men dog af den liden Flok hvortil de vare hensmeltede, og seierrigt vaiede Korsets Banner over den hellige Grav, thi for ydmyg var Gotfred til at bære Kronen af Guld hvor Frelseren bar den af Torne, og Gravens Vogter var det Hædersnavn han kaarede. Dog, snart udrandt baade hans, og de renere Følelsers Timeglas. Kun eet Aar overlevede Gotfred sit glade Indtog, hans Broder Balduin, som strax antog Konge95navn, var alt mere verdslig sindet, dog udrettedes endnu under ham store Bedrifter, men hans Søn blev de Vantros Fange, og man kan sige at hardtad den hele Slægt som opvoxde i Palæstina blev det, thi den nedsank i Blødhed og Vellyst. Kun lidet hjalp det at Keisere og Konger gjæstede Asien med talrige Hære for at understøtte den ravende Throne, thi det var ei for Guds Skyld de kom: Nogle lode sig drive af Attraa efter Helteros og Bytte, Andre af herskesyge Paver, og deres Hære hensmeltede som Dug for Sol. Langt mere end disse Hundredetusinder udrettede nogle 100 Ædlinge, som under Navn af Tempelherrer og Johannsriddere sammensvore sig til det hellige Lands Forsvar; thi vidunderlige ere deres priselige Idrætter og dem var det især, som forsinkede Rigets Undergang. Dog, det gik med disse Riddere, som med alle Middelalderens gudelige Samfund: ved det overspændte Afkald paa al jordisk Nydelse kundgjorte de noksom, hvor overlegne dens Tillokkelser tyktes dem, og de reiste Eden, som et helligt Skillerum mellem sig og Verden, men den glødende Iver udsluktes hardtad med Stifternes Liv; en uforstandig Fromhed lønnede dem netop med det jordiske Liggendefæ, som de vilde forsage; Fristelsen blev for stærk, og saasnart Edens Dæmning gav efter, oversvømmedes disse Ordener desto hastigere af Fordærvelsens tilvoxne Strøm. Rigets Landemærker bleve hvert Aar 96snævrere, og omsider indtog Ægyptens tappre og høimodige Sultan, Saladin, Jerusalem selv.*1187. Nogle faa Stæder vare end i de Christnes Vold, og efter lang Tids Forløb uddrog atter fra*1248. Frankrig en Helt som ene dreves af

Nidkærhed for Korsets og det christne Navns Ære. Denne Hædersmand var Landets Konge selv, Ludvig den niende; men ei var hans Hær besælet som han, i Ægypten blev han de Vantroes Fange og udrettede Intet. Endnu engang i sin høie Alderdom bar han Korsets Banner til Afrika,*1270 men faldt tilligemed det i Beleiringen for Tunis, og tyve Aar efter mistede de Christne Ptolomais eller Akre, den sidste sørgelige Levning af Jerusalem's Rige. Meget er talt og tvistet om Korstogenes Følger, ligesom om deres Aarsag, men, selv Heerens vigtige Afhandling giver kun et fattigt og utydeligt Begreb derom. Egenlig skulde man aldrig spørge om en enkelt Begivenheds Følger i Historien, deels fordi den selv kun er en Følge af noget Aandeligt, og deels fordi den aldrig virker enkelt, men klart er det at Korstogene vare den store Begivenhed, hvorved Vesten kundgjorde sin vaagnede Attraae efter Østens Herlighed, og et af de store Midler hvorved Videnskabernes nødvendige Gjenfødelse blev forberedet, og Constantinopels Fald forsinket saalænge til de tyske Høiskoler og Bogtrykker-Kunsten stode færdige til at modtage de gamle Skrifter og udklække Reformationen. Uden derfor at nægte Korstogenes mangfoldige Medvirkning til de Forandringer som skedte i Europas borgerlige Forhold, synes det klogest at holde sig til det Visse og Klare og oppebie Dagen, der skal forklare den dunkle Middel-Alder, thi som en Dunkelhed der indhyller uberegnelige Skatte under en Drages Vinger, hverken som et tomt Mørke eller som et mystisk Lyshav maae den betragtes, naar den Dag skal komme, da vi, uden at nedsynke i dens Uteerlighed, Mørke og Ildsvælg, skal kunne tilegne os dens Ædelstene, og see Tiden forklaret i deres Speil ved Ordets Lys. End er det vel og for tidlig at spørge, hvi det egenlig kun var Franker og Italiener og *siden* Tydskere som med Iver og langvarig Anstrængelse drev det store Foretagende, thi ved at nævne Vestgothernes Kamp med Morerne, de engelske Kongers Politik og Nordens forvirrede Tilstand, har man sagt meget mindre end de mene, der kalde sig practiske Historieskrivere og tage som Børn, til Takke med en Skingrund, den første, den bedste. Naar vi imidlertid see den danske Prinds Svend falde som en Martyrhelt, den engelske Richard Løvehjerte kjæmpe som en Løve-Ridder, og den Norske Kong Sigurd Jorsalafar efter Sidons Erobring holde sin Triumph i Myklegaard, da mindes vi i det mindste om hvem der ikke attraaede Guld og grønne Skove i Palæstina og ledes udentvilt til et Stade, hvorfra vi baade 98klarere see Kampen og skue dybere ind i Folkenes Vilkaar.